

Kā radīt vidi, kurā cilvēki

FOTO: ZEMEUNVALSTS.LV

Biedrība «Zemnieku saei- ma», «Latvijas Meža īpaš- nieku biedrība», «Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācija», «Latvijas Jauno zemnieku klubs», «Lauksaim- niecības organizāciju sadarbī- bas padome», «Lauksaimnieku apvienība» un «Lauksaimnie- cības statūtsabiedrību asoci- ācija» nosūtīja vides aizsar- dzības un reģionālās attīstības ministram, Latvijas Vides aiz- sardzības fonda (LVAF) padomes priekšsēdētājam Artūram Tomam Plešam (AP) atklātu vēstuli. Vēstulē ministrs aicināts publiski atvainoties par no valsts budžeta finansētu reklāmu, kurā lauksaimnieki nosaukti par «masu slepkavām», kā arī aicinot mainīt LVAF finansējuma piešķiršanas noteikumus tā, lai turpmāk sniegtā informācija būtu zi- nātniski pamatota. Intervijā ar MĀRTIŅU TRONU, «Zem- nieku saeimas» valdes locekli, skaidrojam, cik pamatots ir lauksaimnieku sašutums.

– Neskatoties uz karstumu, daudzi ir pamatoti nikni par pārmaiņām nodokļu sistēmā, savukārt lauksaimnieki ir nikni uz VARAM komandu; izskatās, tas krājies ilgāku

laiku, un runa nav tikai par vienu džinglu radio.

– Nebūtu gudri domāt, ka lauksaimniekus var saniknot viens radio džingls, lauksaim- nieki ir nikni par radīto situā- ciju. Džingls mūsu pacietībai pielika punktu, jo līdz šim mēs esam sazinājušies un sarakstī- jušies gan ar iepriekšējo vides aizsardzības un reģionālās at- tīstības ministru Juri Pūci, gan tagadējo – Artūru Tomu Plešu, gan Vides aizsardzības fon- da (VAF) pārstāvjiem, norādot mūsu redzējumu. Ar Juri Pūci tikāmies 2020. gada 7. novem- brī, un viens no jautājumiem, ko pārrunājām, bija VAF finan- sējuma novirzīšana plašsaziņas līdzekļiem un kā tie par valsts budžeta līdzekļiem atspoguļo lauksaimniecības tēmas. Pār- runājām rakstu «Nāves migla pār Latvijas laukiem», uzsverot konstatēto faktu, ka par lauk- saimniecības tēmu «pēkšņi» sākuši rakstīt cilvēki, kas to ie- priekš nav darījuši. Šo situāciju varētu salīdzināt ar, piemēram, vācu barona pēkšņu vēlmi iz- celties rakstniecībā par tēmu, ko nezina, bet rakstīt gribas un vajag, un tas ir prestiži, un...

Plašsaziņas līdzekļi, kas pievērsās lauksaimniecībai,

par to saņēma attiecīgu finan- sējumu. Nenoliedzami, bija daži labi piemēri, proti, raksta autori mēģināja iedziļināties tēmā vai jautājumā, to skaid- rot, meklēt, pamatot un infor- mēt, bet vairums sagatavoto rakstu bija tendēti uz negāci- jām, slikto un faktiski nozares nomelnošanu... Mūsaprāt, tas nav pareizi, jo sabiedrība tiek gan kūdīta, gan saņem neob- jektīvu, vienveidīgu viedokli, proti, jau tā maz zinošie tiek maldināti un musināti vēl vairāk. Ja kāds ir nogrēkojies, sabiedrība par to ir jāinformē, tas ir skaidrs! Turpretī, ja viss ir darīts atbilstoši, vai par to noteikti nepieciešams kādu publiski zāķāt?

– Kāds labums valstiskajām struktūrām tiek no nepatiesas informācijas aprites? Ēst cil- vēkam vajag, Eiropas Savie- nība vai Saeima, protams, var lemt par pārtikas un zila gaisa un mīlestības, bet šāds lēmums, lai domāts nopietni, nerealizēsies. Ikvienam ir ne- pieciešams, lai Latvijas laukos dzīvotu un strādātu cilvēki!

– Nav noslēpums, ka, sāko- ties Covid-19 ierobežojumiem, robežu slēgšanai utt., viens otrs pārtikas veikala plaukts it ātri tapa tukšs, un cilvēki bija nobažījušies par gaidāmo: «Vai mums būs ko ēst?» Tas nebija ilgu laiku, bet «pazuda» griķi un šur tur arī makaroni, un kaut kas vēl, jo nebija zināms, ko gaidīt, kas notiks, ko darīs valdība utt.

Tieši tajā laikā vadošo lauk- saimniecības organizāciju un vadošo pārtikas ražotāju uz- ņēmumu pārstāvji sapulcējās pie zemkopības ministra, lai skaidrotu – vai Latvijas iedzī- votājus tuvākajā pusgadā vai gadā varēs nodrošināt ar pārti- ku. Atbilde bija ļoti skaidra: «Jā, varēsim!» Lielākajā daļā pārtikas produktu grupu mēs Latvijā saražojam vairāk nekā patērējam. Piemēram, pienu ražojam divreiz vairāk, graudus – 2,5 reizes vairāk (nekā patērējam), dārzeņiem un ga- ļai esam tuvu pašpatēriņa lī- menim. Ja, piemēram, cūkgaļu neeksportētu vai nepārstrādātu, svaigas cūkgaļas apjoms jau būtu ļoti, ļoti tuvu pašpa- tēriņam.

– Nesen tviterī tika pub- liskota it kā «pareizi zaļa» vai «zaļi pareiza» ideja: «Ja ražojam un mums paliek pāri, netirgojam ārvalstīs, la- bāk ražojam mazāk!»

– Mums ir pārtikas produktu grupas, kuras mēs nesaražo- jam tik daudz, cik vajadzīgs; pie tā, protams, jāstrādā. Ja skatāmies Latvijas eksporta bilanci, mūsu svarīgākās eks- porta preces ir kokmateriāli un lauksaimniecības produk- ti; pakalpojumus (tranzīts, bankas) mēs vairs «neeksportē- jam» kā iepriekš. Daudzas preces un pakalpojumi, kas līdz šim veidoja Latvijas eko- nomiku, ir apjomos sarukuši vai zuduši pavisam, kas valsts ekonomisko situāciju labāku nedara. Tālab jāmeklē veids, kā ik hektāru zemes izman- tot efektīvi, gudri, pārdomāti, kā saražot produktu, kā radīt darbavietas, kā nopelnīt sev un nodokļiem. Kā radīt vidi, kurā cilvēks vēlas dzīvot? Pub- liskajā telpā izskan daudz filo- zofisku pārdomu par cilvēku došanos prom no laukiem (kā to apturēt), tiek spriests par darbavietu radīšanu laukos, par bērnu dzimšanu laukos, par skolu un bērnudārzu ne- pieciešamību laukos, bet...

Ja kāds gudrinieks nosaka: «Ražojam mazāk!» Vai (pēkšņi) nu cilvēkus laukos nevajag? Ja darba nebūs, kurp cilvēks do- sies? Uz Latvijas ūdensgalvu, Rīgu. Ko darīs tur? Strādās vei- kalā, piegādās pārtiku, remon- tēs ielas... Vai brauks uz ārze- mēm... Tur joprojām mazāk kvalificētie darbinieki ir pie- prasīti. Reiz angļi izteikušies: ja Latvijā darbiniekiem maksās vairāk, viņi maksāšot «vēl vai- rāk», jo Anglijā var to atļauties un angļiem šādus darbiniekus ļoti vajag, bez tiem neiztik.

Ja kādam ienāk prātā doma Latvijā ko ražot mazāk, vai vietējie Latvijā par to maksās vairāk? Vai šādas idejas pau- dējs kompensēs lauksaimnieka ieguldījumus attīstībā, zemē, tehnikā, infrastruktūrā, videi draudzīgā lauksaimniecībā? Mums jāpriecājas, ka ražojam vairāk, jo tas nozīmē, ka mūsu cilvēki tiek pie laba, kvalitatī- va, svaiga, veselīga vietējā pro- dukta! Pircēju aptaujas liecina,

ka Latvijas veikalos vispirms meklē vietējo produktu.

– Pandēmija un pelnīšana: kā lauksaimniekiem sekmējies?

– Dažādi. Īsas un skaidras atbildes, kā pandēmija – slik- ti vai labi – ietekmējusi lauk- saimniecības sektoru, nav. Sektors ir ļoti plašs, kādam veicas, kādam ne visai, kādam pagalam neveicas. Piemēram, mājražotājam, kas jau iepriekš bijis tendēts produktu tirgot gala patērētājam, bija īstais laiks attīstīties un vairāk pār- dot, attīstot tiešās piegādes utt. Ierobežojumu laikā cilvēki vairāk laika pavadīja mājās, viņiem bija laiks un iespēja šo laiku veltīt ēst gatavošanai. Tā palielinājās svaigas gaļas noiets, jo restorāni bija slēgti un gatavošana noritēja mājās. Tajā pašā laikā, ja kafējnīcas un restorāni ir ciet, lauksaim- nieku kooperatīviem, kam bija sadarbība ar ēdinātājiem un vairumtirdzniecības bāzēm, klājās visai grūti, nācās meklēt jaunus noieta tirgus.

Kritās pienu iepirkuma ce- nas. Kāpēc? Rietumeiropā samazinājās siera patēriņš. Statistika rāda, ka itālis vidēji katru otro vai trešo dienu ar draugiem dodas iedzert vīnu, pie kā mēdz uzkost sieru. Ja sieru vajag, pienam noiets ir labs. Ja vieta, kur baudīt vīnu un sieru, uz nenoteiktu laiku tiek slēgta, siera patēriņš krī- tas, pienu cena tāpat.

Ja runājam par graudiem, tiem cena pieauga, kas gan vairāk saistāms ar graudu bir- žām un situāciju ASV un Aus- trālijā. Protams, kā jau minēju par griķiem un pandēmijas sākumu, ja par kādu produktu izraisās ilglaicīgāka vai īslaicīgāka «masu psihoze», pro- dukta cena attiecīgi «šūpojas». Mums labi zināms piemērs ir nafta, tas pats notiek ar pārti- kas produktiem.

Ja lauksaimnieks paralēli saimniekošanai nodarbojas ar lauku tūrismu vai ēdināšanu: ierobežojumu laikā cilvēki nevarēja izbraukt no Latvijas, sāka aktīvāk ceļot pa valsti un meklēja jebkādas izklaides ie- spējas. Savukārt mājražotāji, kas orientējās tikai uz tirdzi- ņiem, dabūja it kņāši meklēt citas iespējas, jo tirdziņi kādu